

Michaela Čermáková
František Šusta

Vystavování je hra

Jak připravit na výstavu
psa i sebe

Nakladatelství PLOT
Praha, 2019

Fotografie nám laskavě poskytli – Zdena Altová, Michaela Jerhotová, Lada Trenča Kománková, Jitka Metličková, Petra Nováková, Anna Oblasser Mirtl, Lenka Poláková, Dagmar Střelcová, RNDr. František Šusta, František Šusta nejmladší, Karolína Vlčková, Ing. Jan Záleský

Úprava obrázků – Petra Šupinová

Všem mnohokrát děkujeme.

Tuto knížku věnujeme Aničce, Gitušce, Žofince, Jožánkovi, Fandovi, Vendovi, Pepíčkoví a všem ostatním dětem, které po nás zdědí tu nesmírnou lásku a obdiv ke psům.

Copyright © Michaela Čermáková, František Šusta 2019
Photos © Zdena Altová, Michaela Jerhotová, Lada Trenča Kománková, Jitka Metličková, Petra Nováková, Anna Oblasser Mirtl, Lenka Poláková, Dagmar Střelcová, RNDr. František Šusta, František Šusta nejmladší, Karolína Vlčková, Ing. Jan Záleský, 2019
© Nakladatelství PLOT, 2019

ISBN 978-80-7428-353-6

Obsah

Slovo úvodem.....	9
Kapitola první	
Historie výstav	11
Kapitola druhá	
Než to pojedeme vyhrát	20
Kapitola třetí	
Přihláška na výstavu	40
Kapitola čtvrtá	
Konečně výstava	56
Kapitola pátá	
Těžko na cvičišti, lehko na bojišti.....	63
Kapitola šestá	
Chovatelské soutěže.....	103
Příloha praktických cvičení	137
Použitá literatura.....	180

Slovo úvodem

Když jsme před pár lety s Františkem uspořádali první výstavní kurz, ani jeden z nás netušil, jak zajímavým směrem se naše spolupráce bude ubírat. Jsme poměrně vzácně nesourodí kolegové – on metodik, který doposud nikdy nestál ve výstavním kruhu, a vedle něho já, pro kterou je výstava něčím mezi hraním divadla a bungee jumpingem; tedy čistý a nefalšovaný adrenalin, který si dopřávám v roli vystavovatele, rozhodčího nebo pořadatele výstav jak jen je to možné. Přesto (nebo právě proto?) máme dobré výsledky a mě asi nikdy nepřestane fascinovat jeho odhad situace, naprosté soustředění a perfektní vysvětlení problému. Je zajímavé, že se oba díváme na stejnou situaci, sledujeme naprosto identický děj a zatím co já vidím psa, který nechce stát, Franta studuje ramena, koleno, ruku, oči a hlas vystavovatele a v několika málo minutách už vysvětluje, že úhel pohledu, gesto pravé ruky a nakročení levé nohy způsobí, že si briard místo postoje sedá. To je dodnes pro mě poměrně zvláštní jev a trvalo mi skoro tři roky, než jsem si zvykla... Vlastně doteď jsem si úplně nezvykla a sledovat Frantovo myšlení je pro mě neustálým zdrojem zábavy.

Naše kurzy navštěvuje čím dál tím víc lidí, kteří chtějí sebe a svého psa naučit, jak se chovat a především jak uspět na výstavách. Lze je rozdělit zhruba do tří kategorií:

Majitelé nadějného štěněte, kteří nechtějí nic pokazit a dřív než udělají nějakou chybu, tak přijdou za námi – ty mám nejraději. Mladý pejsek nemá žádné špatné návyky nebo zlé zkušenosti, výstavní trénink je pro něj hra a pokroky jsou u takového mláděte pozoruhodné.

Majitelé psa, se kterým již na pár výstavách byli, moc je to tam nebavilo a pes se podle jejich slov choval „jako blázen“. Pokud by to bylo na nich, už by se takové taškařice nikdy nezúčastnili, ale protože slíbili chovateli, že psisko zbonitují a k tomu je potřeba úspěšně zvládnout výstavu vyššího typu, přijdou na výstavní trénink a doufají, že to tomu jankovi nějak vysvětlíme, aby si na další výstavě zase neuřízli ostudu. V tomto případě je většinou pomoc také snadná, jen musíme začít u majitele, protože jeho pozitivní přístup je v přímé úměře k výkonům psa.

Naposled jsem si nechala skupinu lidí, jejichž pes získal ve výstavním kruhu nějakou ošklivou zkušenost a prostředí výstav je pro něj natolik stresující, že kolikrát odmítá na výstaviště vůbec vstoupit. Většinou jde o nádherného představitele plemene v naprosto dokonalé výstavní kondici, což celou situaci ještě zhoršuje, protože tlaky od chovatele nebo potenciálních zájemců o krytí jsou jednoznačné – udělej s ním aspoň junioršampiona, ne? Taková dvojice je pro nás asi ta největší výzva, a i když se majitel opravdu hodně snaží, nejde to vyřešit jedním odpoledním cvičením, ale dlouhodobým a hlavně trpělivým tréninkem.

Tak se s námi, milí přátelé, pusťte do toho krásného dobrodružství zvaného výstava, zkuste si postupy, které se nám osvědčily, vyhněte se věcem, které nefungují, zamyslete se s námi nad pochybnými praktikami těch, pro které jsou tituly jejich psa otázkou života či smrti, ale hlavně – nikdy nepřestávejte milovat svého psa a věřte, že žádné vydřené tituly a poháry za ztrátu jeho oddanosti a přátelství nestojí.

Kapitola první

Historie výstav

Úplně první řádná výstava psů se patrně uskutečnila v červnu 1859 v sále městské radnice v anglickém Newcastlu. Tuto přehlídku zorganizoval výbor místních myslivců a byla určena pouze pro dvě plemena – pointery a setry, kterých bylo tenkrát přihlášeno šedesát a jejichž majitelé soutěžili o nádherné pušky, které dodal místní mistr puškař, pan Pape. Chovatelé měli tehdy možnost předvést veřejnosti psy správného typu, ale výstava se neopírala o žádné normy nebo předpisy a účastníci ji vnímali jako sportovní akci bez zvláštních pravidel. Obě plemena byla hodnocena jen v jediné kategorii a k identifikaci psa stačilo uvést jméno související s chovatelskou stanicí.

Jen pro úplnost je nutno dodat, že vítězní psi, tedy nejlepší pointer a nejlepší setr, patřili pánům rozhodčím, kteří si je tak navzájem vyhodnotili.

Také Amerika má slavnou psí výstavu. V roce 1877 ji poprvé uspořádal Westminsterský klub.

Tato výstava byla původně především přehlídkou loveckých plemen a tu první pořádala skupina lovců, která se pravidelně scházela v hotelu Westminster v Irving Place na šestnácté ulici na Manhattanu v New Yorku. Právě tito pánové se rozhodli založit Westminster Kennel Club, který měl být primárně určen k pořádání výstav. Na rozdíl od evropských vítězů, kteří dostávají poháry, jste zde mohli, jako hlavní cenu, získat například perletí vykládanou pistolí.

V roce 1884 byl založen American Kennel Club a Westminster Kennel Club byl prvním spolkem, který byl do AKC přijat.

Od roku 1948 je tato výstava vysílána v televizi, koná se vždy v únoru každého roku v Madison Square Garden v New Yorku a trvá dva dny a dvě noci. Počet psů je omezen na 2500, a proto bývá obsazena hned první den, kdy jsou přijímány přihlášky.

Historie našich výstav je ovšem neméně zajímavá. První spolek, sdružující chovatele psů, byl Spolek myslivců, založený v roce 1848 na Mělníce a měl ve svých stanovách i povinnost pečovat o chov čistokrevných loveckých psů. Na něj navazoval v roce 1883 založený Ústřední spolek pro ochranu honby a chov loveckých psů. Lovecká plemena měla jedno společné, tedy

využití psa v myslivosti, ale u ostatních plemen byla situace složitější. Přesto v roce 1898 vznikl Zemský spolek chovatelů ušlechtilých psů, který mimo jiné zavedl Zemskou knihu rodokmenů psů a jejich jmenný rejstřík. Tento spolek pořádal v letech 1899 a 1901 v Praze Zemské výstavy, kterých se zúčastnilo okolo stovky jedinců. Činnost Zemského spolku chovatelů ušlechtilých psů ukončila 1. světová válka.

A ještě jedna zajímavost – psy tenkrát na výstavy nedoprovázeli jejich majitelé, ale bylo zvykem je posílat v bednách vlakem. V kruhu je předváděli stevardi a po skončení výstavy byli zase posíláni zpět. Že nepřijeli domů v lepším stavu, než když jeli soutěžit, je jasné, a proto většina tehdejších chovatelů své psy nikdy nevystavovala.

K ČEMU VLASTNĚ TAKOVÁ VÝSTAVA PSŮ SLOUŽÍ?

Je to poměrně zvláštní koníček, hnát se na druhý konec republiky (nebo i světa), abyste se dozvěděli, co si o vašem psu myslí úplně cizí člověk, ale výstavy byly, jsou a doufám, že i nadále budou místem, kde zkušený a plemene znalý rozhodčí posoudí předvedené psy, v souladu se standardem jim zadá známky a z těch podle něj nejlepších vybere vítěze. Celé toto konání slouží především k zachování jednotného vzhledu a přiměřené povahy toho kterého plemene a v mnoha případech je úspěšně absolvovaná výstava podmínkou pro uchovnění mladého jedince.

Protože se v posledních letech stalo módním hitem předvádět na výstavách psy v postoji a pohybu velmi nešetrně a někdy i krutě, vydala Mezinárodní kynologická federace v roce 2013 Základní předpis FCI pro rozhodčí pro posuzování exteriéru psů, ve kterém se mimo jiné píše i toto:

Je stále obvyklejší, že plemena jsou ve stoji i v pohybu v kruhu předváděna na vzhůru držném vodítku a s těsným obojkem. Toto není v souladu s podporou pohody psa a navíc je tím tlumen správný pohyb a není možno dosáhnout přirozeného, pro plemeno specifického pohybu.

Pes by měl být předváděn na volném vodítku, přirozeným způsobem ve správném a pro plemeno specifickém pohybu. Tahání psa za krk, resp. ocas je zakázáno.

Vystavovatel, který nedodrží obvyklá pravidla pro předvádění psa, by měl kruh opustit. Ačkoli nejde o přímé ovlivnění zdraví nebo chování psa, má rozhodčí možnost psa neposoudit nebo jej ohodnotit nižší známkou.

Již asi tušíte, že právě tento odstavec z předpisu je tím, co nás s Františkem utvrdilo v přesvědčení, že vystavování psů je jedna z aktivit, ke které se trénink pozitivním posilováním skvěle hodí.

Něco málo teorie aneb Co je to ten pozitivní trénink z pohledu Franty Šusty

Vládne vžitá představa, že pozitivní trénink znamená barvení světa na růžovo a koukání se na všechno z té lepší stránky. Zkrátka že trenér „pozitivkář“ je taková usilovně optimistická figura, která za všech okolností jása a výská „super péééés, jedém, jupí!“. Podstata pozitivního tréninku tkví ale v něčem úplně jiném.

V první řadě je potřeba si vyjasnit, že termín „pozitivní“ z odborné definice neznamená optimista. Znamená jen, že „něco bylo přidáno“. Oproti tomu pojem „negativní“ znamená, že „něco bylo odebráno“. Existují také pojmy „posílení“ a „trest“. Posílením je v podstatě okamžik zvířecího úspěchu a rest je okamžik zvířecího neúspěchu. No a to, zda zvíře bylo svým chováním úspěšné či neúspěšné, pak ovlivní, jestli bude mít chuť své chování opakovat, nebo ne. Rozlišujeme pozitivní posílení (R+), negativní posílení (R-), pozitivní rest (P+) a negativní rest (P-).

Pozitivní posílení (R+) je chvíle, kdy pes za své chování získá něco příjemného, a proto pak bude své chování opakovat. Negativní posilování (R-) je okamžik, kdy se svým chováním zbavil nepříjemného problému, a proto bude příště své chování rovněž opakovat. Při pozitivním trestu (P+) za své chování získal něco nepříjemného, a proto to příště už opakovat nebude (nebo se alespoň nebude tolik snažit). Při negativním trestu (P-) pes za své chování přijde o něco příjemného, a proto se mu také do dalšího opakování nebude chtít.

Příkladem pozitivního posílení (R+) je tedy třeba to, že pes přiběhl na zavolání a získal pamlsk (tedy pamlsk byl přidán). Negativním

posílením může být okamžik, kdy pes zahnul v chůzi ve směru, kam ho táhlo vodítko, a v tu chvíli tah na krk povolil (nepříjemnost byla odebrána). Pozitivním trestem (P+) je chvíle, kdy chtěl pes sežrat cosi na zemi a člověk ho hlasitě okřiknul (nepříjemnost byla přidána) a negativním trestem (P-) chvíle, kdy pes vyskočil za rukou s pamlskem a majitel mu za to ruku i s pamlskem schoval (příjemný pamlsk byl odebrán). Použité příklady jsou velmi jednoduché. V dalším textu ale uvidíte, jak moc se může všechno zamotat a co takové zamotání způsobuje.

Rozhovor z pěti slov

Možná vám ještě pořád chybí nějaká definice toho, co je to ten trénink pozitivním posilováním. Tak já se o nějakou definici pokusím: je to trénink, kdy se snažíme odměňovat (tedy pozitivně posilovat) takové chování, které se nám líbí, namísto abychom trestali to, co se nám nelíbí. Je to způsob tréninku založený na vytvoření zájmu zvířete a jeho součástí je pro zvíře poměrně velká míra svobody a dobrovolnosti. To ale neznamená, že by pozitivní trenér svému svěřenci podlézal a uplácel ho. Prostě jen jasně komunikuje a předkládá zvířeti vždy jen takové požadavky, které je v danou chvíli schopno zvládnout a které on pak může odměnit. Jak rád říkám, v pozitivním tréninku používáme úspěch jako pracovní nástroj.

K oboustranně jasné komunikaci mezi trenérem a zvířetem slouží rozhovor, který se skládá z pěti slov. Jednoduše by se dal popsat takhle:

- 1) Chci práci (říká zvíře, třeba pohledem na trenéra)
- 2) Tady máš práci (říká trenér tím, že dá podnět/povel k chování)
- 3) Pracuju (říká zvíře tím, že vykoná chování)
- 4) Děláš to správně (říká trenér tím, že vydá tzv. bridge, tedy signál o správně provedeném chování)
- 5) A teď to spolu oslavíme (trenér dá odměnu, zvíře ji zkonsumuje).

Poté, co zvíře zkonsumuje odměnu, dá znovu svému člověku signál, že chce nějakou práci, a celý dialog běží znovu od začátku.

Aby tento rozhovor mezi zvířetem a jeho trenérem fungoval, musí se ho oba nejprve naučit, tedy domluvit si potřebná slova. A celé

učení tohoto rozhovoru se začíná tvořit od konce, tedy od odměny. Pokud máme fungující odměnu, pak teprve má smysl vydávat před ní signál bridge (např. cvaknutí klikru nebo nějaký jiný zvuk, popřípadě slovo). Pokud psovi cvaknete klikrem a hned nato mu dáte pamlsk, získá pro něj po několika opakováních klikr význam „dostaneš odměnu“. A pokud pes v okamžiku kliknutí dělal nějakou činnost, pravděpodobně ji hned ukončí a půjde si pro odměnu, aby se po jejím spotřebování hned vrátil k předchozí úspěšné činnosti. Právě tou činností – svým chováním si totiž, ze svého pohledu, tu odměnu vydělal – „vždyť to přitom kliklo“. Zvuk klikru tak postupně získává význam „dostaneš odměnu, protože jsi udělal úspěšné chování, a dál už nemusíš pokračovat“. Když máme psa naučeného na signál bridge, dokážeme mu přes něj vysvětlit, co přesně od něj chceme. A když nám toto chování nabízí i sám od sebe pořád dokola, naučíme ho, že toto chování je odměňováno, jen pokud přišlo po podnětu. Podnět (schválně neříkám „povel“) je totiž šancí na odměnu. Není povinností, ale je příležitostí vydělat si něco navíc.

Nejčastější chyby, které trenéři v tomto dialogu dělávají, jsou následující:

- 1) Vůbec nedávají psovi čas vyjádřit, že chce pracovat (a tím zahájit rozhovor). Nejčastěji dávají psovi povel už ve chvíli, kdy ještě žere pamlsky z předchozí odměny a nesoustředí se na trenéra. Takový pes pak ale velkou část povelů prostě přeslechne, trénink je stále méně úspěšný a jak pes, tak trenér jsou za chvíli psychicky vyčerpání a po pár minutách přestává pes spolupracovat.
- 2) Nemají žádný bridge, resp. neuvědomují si ho a neumějí s ním pracovat. Klasická věta takového člověka bývá „já neklikám, já rovnou odměňuji a stačí to“. Jenže oni ve skutečnosti mají bridge a tím je pohyb ruky do kapsy s pamlsky. Následkem je pak to, že pes přeruší svou práci (např. výstavní postoj), jakmile si majitel sáhne do kapsičky s odměnou. Navíc neustále kouká na kapsu či ruku s pamlskem a není ochoten se k člověku otočit zády (nebo se jen dívat při běhu před sebe).
- 3) Trvají na provedení cviku za každou cenu a tím pádem provádějí tento cvik pod tlakem a ne za odměnu. Typická věta bývá „však on

ví, co chce, tak ať to udělá. Dostane za to najíst, tak ať si nevymýšlí.“ Pokud ale pes pracuje pod psychickým tlakem a ne v dobrovolné snaze po odměně, spousta dalších principů z pozitivního tréninku přestává fungovat. Pes přestává aktivně nabízet chování, ztrácí zájem o výsledek, začíná brzdit, začichává se. A tak paradoxně tlak na to, „aby makal“, vede k tomu, že „makat“ přestává.

- 4) Pes je odměňován ve skutečnosti za něco jiného, než si trenér myslí. Například páníček odměňuje ze svého pohledu hezký výstavní postoj s váhou na předních nohách a upřeným pohledem vpřed, zatímco pes tímto postojem ve skutečnosti zastrahuje jiného psa nebo dokonce rozhodčího. Následnou odměnou mu handler ještě potvrdí, že něco takového po něm chce, a později se diví, že původně klidný pes začal najednou na výstavách vrčet na okolní psy nebo lidi.

Targety aneb Styčné body v prostoru

Už jsme si řekli něco málo o tom, jak vypadá jasná a zřetelná komunikace a proč je vždycky dobré mít slyšitelný „bridge“ – tedy signál „dostaneš odměnu, protože jsi to udělal správně, dál už se nemusíš snažit“. Teď si povězte něco o tom, jak vytvoříme kýžené chování a podnět, na který ho bude zvíře vykonávat.

Možností je spousta a trenéři, kteří chtějí své zvíře naučit co největší škálu cviků, znají principy s tajemnými názvy jako shaping, zachycení, freeshaping, microshaping, ale ty tu dnes nebudeme rozebírat (pozn. kdo chce, ať se na ně podívá do mé první knihy *Trénink je rozhovor – Plot 2014*). My si tu dnes vysvětlíme jeden princip, který se nám v rušené výstavní hale bude hodit asi ze všeho nejvíce, a tím je vytvoření STYČNÉHO BODU (tedy targeting).

Styčný bod (odborně řečeno target) je místo v prostoru, ke kterému zvíře vztahuje pozici svého těla. Zvířata mají přirozenou tendenci hledat takové body v prostoru a využívat je. Legrace nastává ve chvíli, kdy si to člověk neuvědomuje a s těmito body vědomě nepracuje.

Řekněme, že bychom menšího pejska (tak do 10 kg) učili v rámci základní poslušnosti povel „sedni“. Majitel se postaví před psa, připne si k pasu kapsičku s pamlsky, řekne psovi naprosto neznámé slovo „sedni“ a, světe div se, ten nadaný tvor po chvilce váhání sedí před majitelem. „No tak to je úžasné,“ říká si člověk. „Mám já to ale

chytré zvíře a já jsem hodně nadaný trenér, protože můj pes nádherně rozumí každému mému slovu!“ „Sedni“ zazní znovu a pes ve své genialitě sedá dokonce dříve, než to člověk stačí dopovědět. Doma u stolu chce člověk představit plod svého úsilí ostatním členům rodiny. Vsedě na židli zavolá na psa „sedni“... A pes stojí a divně se kouká. „Sedni, povídám, sedni!“ Opakuje svůj požadavek člověk a pes jen nechápavě čučí, a potom se pokusí vyskočit pánovi na kolena. „Ten pes se sice rychle učí, ale strašně brzo zapomíná,“ zhodnotí situaci člověk. Jenže pravda je taková, že pes ve skutečnosti nesesedl na povel ani předtím. On se jen tázavě díval člověku do očí. Hledat oční kontakt a ptát se „co to, člověče, chceš“ je pro řadu psů přirozená věc ve chvíli, kdy váhají. Ale oči stojícího člověka jsou pro malého psíka hrozně vysoko a musel by hodně zaklonit hlavičku, pokud by se do nich chtěl dívat. Když se posadí, kouká se mu do očí vysokého člověka lépe. Pokud si ale stejný člověk sedne, naváže tentýž pes oční kontakt i ze stoje, protože oči člověka jsou nyní níže a pro psa pod přijatelnějším úhlem. Takže naučil se pes za tu odměnu něco?

Ano, naučil se koukat do očí a za to inkasovat odměnu. A podle toho, jak vysoko ony oči (tedy onen styčný bod) budou, podle toho buďto zůstane stát, nebo uleví svému krku a pohoví si v sedu. Nedělá sezení na povel a vědomě. Není myšlenkami u svého „zadku na zemi“, ale u „páníčkových očí“.

Přiznejme si, že pozic těla, které má náš pes ukázat na výstavě, je vlastně hrozně málo. V zásadě mu to má slušet v postoji a při klusu. A to jsou cviky, při kterých má setrvávat na všech čtyřech. Proto by jeho styčný bod, na který se dívá, měl být ve výšce, která ho nebude nutit k záklonům ani k sezení. Oční kontakt je vlastně pro výstavy hrozně nepraktická věc, pokud neměříte maximálně 130 cm nebo nemáte velmi vysokého psa. Lepším styčným bodem, který máme vždy sebou, bude ruka. Ale ruka prázdná, ne ruka plná žrádla. Jen prázdná ruka je povel, ne planým slibem.

V tuhle chvíli jsme si teoreticky vysvětlili základy. Kdo by je chtěl použít v praxi, ten ať se podívá na konec knihy a zkusí si první praktické cvičení.

VAŠE DOTAZY:

Mám psa s průkazem původu, to s ním jako na výstavu musím?

Nemusíte. Pokud jste si pořídili pejska jako společníka, partáka pro sportovní aktivity nebo třeba pro canisterapii bez výstavního nebo chovatelského zámeru, žádné výstavy absolvovat nemusíte. Průkaz původu je doklad o tom, že máte doma potomka po dvou chovných jedincích určitého plemene... Nic víc a nic méně. Jen se, pro jistotu, podívejte do kupní smlouvy, jestli si do ní pan chovatel nedal jako podmínku prodeje nadějněho štěněte účast na nějaké, třeba klubové, výstavě... A možná, že se vám nakonec na výstavě nebo svodu bude líbit, kdo ví...

Můj pes nemá průkaz původu, ale všichni tvrdí, že je moc krásný a že na něm není znát, že je bez PP. Zatím jsme ho předvedli na výstavě voříšků, ale rád bych ho přihlásil na nějakou opravdovou výstavu. Mohu?

Nemůžete. Výstavy konané u nás pod záštitou Českomoravské kynologické unie, tedy všechny „opravdové“ výstavy, jsou určeny pouze pro psy s průkazem původu.

Musím svého psa vystavovat sám?

Nemusíte. Můžete požádat někoho ve vystavování zblhlého, aby se vašeho pejska ujal, ale ruku na srdce – opravdu se chcete vzdát toho skvělého společného zážitku, jakým je vyhraná výstava nebo alespoň prvenství ve třídě? Nebude vám pak trochu líto, že na „bedně“ stojí s vaším krasavcem někdo cizí?

Co je to standard plemene a jak to, že můj pes získal v jednom víkendu jeden den ocenění CAC a druhý den pouze velmi dobrý?

Standard popisuje vzhled a povahu, které jsou typické pro ideálního jedince daného plemene. Vyhotovuje se v zemi původu plemene a také pouze tam se mohou provádět případné změny. Někdy je ve standardu podrobně popsána každá část psiho těla, jindy se jen dočtete, že zadní končetiny jsou „správně zaúhlené“ a hrudník „přiměřeně prostorný“ apod., čímž vzniká hodně prostoru pro jeho výklad. Pes je živý tvor, většina jeho elegance nebo impozantnosti se nedá změřit nebo zvážit a pak je právě na každém rozhodčím, aby podle svého nejlepšího vědomí posoudil, tedy porovnal se standardem, každého předvedeného jedince a zadal mu známku, eventuálně i titul. Každý posuzovatel přistupuje k hodnocení subjektivně; na některého udělá dojem spíš pes bohatě osrstěný, jiný si cení výborného pohybu, další se nechá okouzlit nádherně typickou hlavou... Kdyby všichni rozhodčí posuzovali stejně, nemělo by smysl jezdit na výstavy, protože by vyhrával stále tentýž pes. Proto je také poměrně časté různé hodnocení od dvou rozhodčích v rozmezí 24 hodin.

Kapitola druhá

Než to pojedeme vyhrát

Je dobré se na výstavu připravit a tím nemyslím kondici nebo úpravu psí srsti; to je u některých plemen velice specifická činnost; tím se tu zabývat opravdu nebudeme, ale mám na mysli přípravu psa... A také sebe.

Pamatuji se na jednu velmi sympatickou paní s nádherným tibetským teriérem, která přišla na náš trénink a rovnou mi sdělila, že výstavy jsou tak akorát pro zlost, jí ani jejímu psovi se na nich nelíbí a že nebyt podmínky chovatele, od kterého pejska má, nikdy by se podobné příšernosti nezúčastnila. Chvíli nám trvalo, než jsme pochopili, že se paní majitelka domnívá, že škrcení psa na vodítku a tvrdá manipulace v postoji jsou na výstavách povinné. Ani jsem se příliš nedivila, že se jí tyto „výstavní“ praktiky nelíbily; navíc i její pes jí všemožně naznačoval, jak je při takovém zacházení nešťastný. Po pár hodinách Františkova výkladu a na příkladu jiné vystavovatelky, která měla s malým bostonem skvěle propracovaný model volného předvedení, se paní a její tibeťák v pohodě dopracovali ke krásné výstavní chůzi na povoleném vodítku a přirozenému postoji, ve kterém jim to oběma hodně slušelo. Odcházela se spokojeným úsměvem a s poznámkou, že už se na další výstavu docela těší.

Na tomto příkladu jsem vám chtěla ukázat, jak důležitý je váš přístup. Když si už dopředu řeknete, že se vám výstava protiví a že tam sice půjdete, ale stejně to bude celé špatně, vsadíte boty, že bude přání vyslyšeno a účast na výstavě se bude řadit hned po punkci kolene k vašim nejhorším životním zážitkům. Doporučuji tedy přístup právě opačný – na výstavu se těším, sejdu se tam s báječnými lidmi, celý den si skvěle užiji a určitě to s tím mým pesanem výborně zvládneme. Cítíte ten rozdíl? Takže teď již vám chybí jen trochu tréninku a můžete si to jet vyzkoušet.

Než se pustíme do nácviku, potřebujeme pár pomůcek a tou první je výstavní vodítko.

VÝSTAVNÍ VODÍTKO

... je důležitější než si myslíte a naučit se s ním pracovat vám zabere poměrně dost času. Je to obojek s vodítkem „v jednom“ a může být doplněn zhruba v jedné třetině otočnou částicí, která zabrání jeho překroucení. Vybrat vhodné výstavní vodítko je někdy „věda pro medvěda“, tak není na škodu se poradit s někým zkušenějším. Nezapomeňte, že odřený obojek, vytahané kšíry a zauzlovaná „flexina“ nemají ve výstavním kruhu co dělat.

Výstavní vodítko není jen „provázek“, aby vám pesek neutekl, ani neslouží pouze jako doplněk vašeho outfitu, ale je to nesmírně důležitý komunikační prvek, kterým svému psu naznačujete, co si od něj budete přát. Výstavní vodítko nikdy nesmí sloužit jako nástroj trestu, naopak s jeho navlečením na krk by měl mít pes jistotu, že po „práci“ v kruhu přijde odměna, tedy většina dobře připravených pejsků se do předváděčky nadšeně hrne a ještě se při tom spokojeně olizuje. Stejně jako je pro jezdce na koni otěž, je i pro vystavovatele vodítko nezbytné. Na výstavě je při předvádění psa v kruhu povinné a jeho délka, tvar, materiál a barva nejsou náhodné. Dobře zvolené výstavní vodítko je již pro nácvik výstavního předvedení základní pomůcka. Je dobré jej používat vždy, když požadujeme po pejskovi něco z výstavního chování; tedy ne jen přímo na výstavě, ale především při tréninku. Pokud se bojíte, že si třeba bílé vodítko při častém používání umažete, je dobré mít stejnou předváděčku dvakrát – tu pracovní na tréninku a druhou, čistou, na výstavu.

Ať už zvolíte jakékoliv vodítko, nikdy nesmí fungovat jako „škrťák“, tedy musí mít bod, pod který se již dál nestahuje. Na zahraničních výstavách jsou především u dlouhosrstých plemen vodítka kontrolována, a pokud pořadatelé usoudí, že váš pes není kvůli vodítku v pohodě, můžete být z výstavy i vyloučen.

Několikrát jsem byla svědkem toho, jak pes řešil příliš tenké, pro něj velmi nepohodlné vodítko potřásáním hlavy a snahou se ze smyčky vyvléknout. Když jsme slaboučkou předváděčku nahradili vodítkem, které mělo rozšířenou tu část, jež vede psu pod krkem, problém zmizel.

Je mnoho plemen, která mají na výstavách vodítka více či méně uniformní; pro příklad uvedu třeba krátkosrsté kolie, které jsou většinou vystavovány na řetízkové předváděčce. U jiných ras si vystavovatelé volí vodítka podle vlastního uvážení, tedy budu věřit, že je vybírají podle praktičnosti, nikoliv z úhlu pohledu módního guru.

Délka vodítka je jasná. Čím vyšší je vystavovatel, nebo čím menší je pes, tím delší musí být předváděcí vodítko. Kontrola je snadná – navlékněte svému

psu vodítko na krk a lehce ohněte ruku v lokti. Pár centimetrů navíc nevadí, ale půlmetrový konec, „bimbající se“ psovi nad hlavou nebo vodítko tak krátké, že se musíte hrbít, je špatně.

Síla předváděčky je také v přímé úměře s vystavovaným psem – čím větší a mohutnější plemeno, tím širší a robustnější vodítko volíte. Nemělo by to být o tom, že tlustou předváděčku pes nepřetrhne, vždyť je dobře připravený a na vodítku se s vámi nepřetahuje, spíš jde o proporčně vyvážený vzhled a jistý komfort pro psí krk i vystavovatelovu dlaň. Je běžné, že si vodítko budete přendávat z ruky do ruky nebo, a to je často používané u malých plemen, si jej při předvedení na stole přehodíte okolo krku. A pro toto všechno by mělo být vodítko dobře použitelné.

Materiál vodítka je další položkou na vašem nákupním seznamu. Neohebná, zraňující, nepříjemná do ruky – to všechno poznáte až v okamžiku, kdy předváděčku vyzkoušíte v prstech. Nakupovat výstavní vodítka bez rozmyslu v internetovém e-shopu není dobré. Velké problémy působí také vodítka nadměrně pružná, která váš pokyn zpomalí a psa naprosto zmatou. Kdysi dávno jsem svoji perfektně připravenou fenku na výstavě „oblékla“ do nového vodítka a teprve když jsem přes ni v kruhu několikrát málem upadla, jsem zjistila, že se chová díky „gumové“ předváděčce naprosto dezorientovaně. Z toho je zřejmé, že vodítko koupené na výstavě a bez vyzkoušení hned v kruhu použité, vám může docela slušně „rozhodit sandál“. V poslední době jsou velmi oblíbená vodítka dozdobená korálky a kovovými kytičkami, želvíčkami, ptáčky a podobně. Je potřeba si uvědomit, že váha takové předváděčky je někdy pro drobného psíka nepříjemná. Ovšem znám mnoho vystavovatelů, kteří naopak vyšší hmotnosti vodítka využívají ve svůj prospěch. Je to v případě volně voděného jedince, který se předvádí s vodítkem více prověšeným. Tam vám pak těžké prvky na předváděčce pomohou vytvořit elegantní oblouk.

A nakonec barva – dobrá... Nebo také ne. Můžete zvolit neutrální barvu kůže nebo vodítko v odstínu psí srsti, černé nebo bílé nebo naopak výrazné zelené či červené; je to jen na vás a já bych jen chtěla poprosit o jistou umírněnost při výběru barvy, protože signální zelená nebo duhová v metalovém provedení je ve výstavním kruhu snad za trest.

A teď k vlastní práci s vodítkem.

Většinou jej držíte v levé, v lokti mírně ohnuté ruce. Škoda že sem nemohu vložit to krásné video, co koluje po internetu, kde paní s bedlingtonem názorně ukazuje asi šest stylů chůze, z nichž pět je špatně. Vysoko zvednutá paže, ruka spuštěná volně podél těla a upažená ruka připomínající křídlo

letadla, jsou nejběžnější chyby, kterých se můžete dopustit. Když tu nebudu řešit vzhled takového vystavovatele, tak signály, které v předstihu k psovi vysíláte, jsou při zvednuté/upažené ruce nečitelné a při paži spuštěné podél těla žádné. Nejlepší bude, když si tyto styly sami vyzkoušíte, pak okamžitě pochopíte, o čem mluvím. Pouze s loktem ohnutým s paží nepříliš daleko od těla je vaše ruka schopná přenášet smysluplné a hlavně zřetelné pokyny... A ještě při tom velmi dobře vypadáte.

Je naprosto nezbytné při tréninku vyzkoušet, jestli vašemu psovi vyhovuje chůze za vámi, vedle vás nebo mírně před vámi.

Jsou plemena, u kterých je zvykem vést psa o krok vpředu na napnutém vodítku. V tomto případě by zřetelně prověšené vodítko působilo rušivě, ale nikdy se nesmí takový sebevědomý a rychlý pes na předváděčce škrtit.

Většinu psů vodíte vedle sebe, ne sice těsně, ale také ne příliš daleko od své nohy. I tady je vodítko takřka napnuté, protože moc volné by vám znemožnilo rychlou reakci na situaci v kruhu nebo upozornění psa na změnu směru chůze.

Volně prověšenou předváděčku máte v případě, když je váš pes v chůzi nejspokojenější za vámi. Orientuje se podle vašich kroků, korekci vodítkem nepotřebuje, takže tady přijde ke slovu výše zmiňované těžší vodítko, ovšem nesmí být zase tak těžké, aby táhlo menšímu psíkovi hlavu k podlaze.

Při nácviu chůze jsme několikrát s Frantou řešili potřásání nebo podivný náklon hlavy s uchem v nepřírozeném úhlu kvůli karabince či ozdobnému prvku na vodítku, které se občas dotkly pravého ucha psa. Při změně typu vodítka nebo jeho povolení třes zmizel. Z toho je patrné, jak důležité je všimnout si projevů psa spojených s vodítkem při chůzi ve výstavním kruhu.

Při nácviu postoje vodítko v první fázi „ukotví“ psa na jednom místě, ale v okamžiku, kdy již pejsek rozumí povelu „stůj“ (ten si vysvětlíme později), je předváděčka opět volně svěšená tak, aby z pohledu rozhodčího nevedla přes psí tvář, neležela na psích zádech ani nepřekážela pod nohama vystavovatele.

A na konec ještě jeden postřeh – výstavní vodítko umístěné těsně za uši psa, tedy tam, kde končí čelist, je nezbytné u plemen, která mají standardem požadovaný dlouhý, eventuálně lehce klenutý krk. Pouze takto umístěné vodítko délku krku opticky nezkracuje. Že to zase bude pouze efektně umístěná předváděčka a ne mučící nástroj, který nedovolí psu ani větší nadechnutí, už jistě všichni tušíte.

A jak to vidíš ty, Fando?

Praktické cvičení č. 5 – STOP

Nejen na výstavě, ale i v praktickém životě se vám může stát, že budete potřebovat zastavit psa na místě, popřípadě se dostat kousek před něj. Na výstavě je takovou typickou situací chvíle, kdy po vás rozhodčí chce zastavit psa z přímé chůze čelně k němu. K tomu vám může velmi dobře posloužit povel „stůj“ naučený přes vodítko. Je to cvik, který se zdá být jednoduchý, ale ve skutečnosti vyžaduje od psovoda velké soustředění na psa a citlivou práci s vodítkem.

Krok 1

Vodítko si pro nácvik schválně prodloužíte. Můžete navázat dvě či více vodítek na sebe nebo dát psa na stopovačku. (Flexinu nedoporučuji, bylo by to necitlivé.) Na zem dáte misku s několika pamlsky a pak jdete se psem tak daleko od misky, aby ji stále vnímal a chtěl, ale zároveň aby byl schopen se ovládat. V tuto chvíli pes chce pamlsky, povel „stůj“ zatím nezná, ale zná alespoň své jméno. Řekněme, že se jmenuje Baryk.

Doporučuji pro první nácvik použít obě ruce tak, že pravou rukou držíte vodítko pevně za konec, zatímco levá ruka je odpovědná za jemnost a pružnost. Do pravé tedy uchopíme konec vodítka, mezi pravou a levou si uděláme rezervu (klidně metr či více) a mezi levou rukou a obojkem psa necháme vodítko lehce prověsit. Takto připravení vyrazíte s Barykem směrem k potravě. Znovu říkám, že vodítko nemáte úplně napnuté ani příliš prověšené, ale je povoleno jen na pár centimetrů (viz kapitola o vodítku). Baryk vyráží napřed a psovod, dokud má mezi pravou a levou rukou ještě rezervu vodítka, řekne: „Baryku, stůj!“

A cca do vteřiny dobrzdí psa vodítkem. POZOR, NETRHÁ ANI NESMÝKÁ PSEM A NENECHÁ HO PRUDCE NARAZIT NA KONEC VODÍTKA! POUZE HO DOBRZDÍ! Právě proto jste si nechávali na vodítku mezi pravou a levou rukou rezervu. Baryk, který zatím slovo „stůj“ nezná, bude zřejmě chvíli táhnout proti vodítku, ale po chvíli (možná už za vteřinku) tah povolí. Hned v ten okamžik, jakmile tah vodítka povolil, musí psovod také povolit (nastává okamžik negativního posílení, který říká psovi, co je správně). Psa jednoslovně pochválí (resp. dá mu uvolňovací povel, pokud ho pes zná) a po tomto slově (ne předtím) ho pustí k misce s potravou.

Pozor, v této části nikdy nenechávejte psa rozběhnout se před zastavením moc rychle, ať ho pak nebrzdíte příliš prudce. Nezastavujte ho také až těsně před miskou – čím blíže ji bude mít, tím více po ní bude toužit a tím méně bude přemýšlet – a vy přece potřebujete myslícího psa. Také ho na této trase nezastavujte víckrát než jednou a především, nedávejte mu při tomto cvičení pamlsky z ruky. Učíte ho zastavit s pohledem k misce, nechcete, aby se k vám vracel. Zpráva, kterou mu v tuhle chvíli dáváte, je tato: Nejrychlejší způsob, jak se po slově „stůj“ dostaneš k jídlu, je na chvíli se zastavit (povolit svaly). Existují dvě fatální chyby, kterými byste si celou spolupráci se psem na tomto cviku pokazili.

Zaprvé, pokud byste místo dobrždění po slově „stůj“ psovi bolestivě trhli vodítkem (tím by se ze slova „stůj“ stalo v podstatě „fuj“, zpráva „máš poslední šanci, nebo...“). Ale ještě horší je, pokud člověk trhne psovi vodítkem VE STEJNOU CHVÍLI, kdy řekne „stůj“. V ten okamžik se psovi bolest se slovem „stůj“ spojují v jeden celek. Už to není zpráva o poslední šanci, je to rovnou trest. Nic z toho nechcete. Pouze ho „učíte zastavit“ a tím pádem musíte citlivě psa dobrzdit a ve správnou chvíli vodítko povolit.

Krok 2

Po řadě opakování zjistíte, že pes už po slově „stůj“ zastavuje sám a není třeba ho dobrzďovat. V tuto chvíli tedy říkáme bez následného dobrzďování jen „Baryku, stůj“ – Baryk na slovní podnět zastaví – člověk mu potvrdí správnost jeho počínání a nechá ho pokračovat (např. uvolňovacím slovem „hodný“ nebo „jdeme“. Teď obvykle nastává i druhý zajímavý vedlejší efekt – Baryk ve chvílích, kdy narazí při běžné chůzi na konec vodítka, netáhne, ale zastavuje a povoluje svaly. Toto cvičení je tedy i velmi dobrým návodem, jak odnaučit psa táhnout na vodítku.

Krok 3

Teď budete chtít, aby na vás Baryk počkal na místě. Cvičení tedy vypadá: „Baryku, stůj“ – Baryk zastavil – popojdete o kousek k němu, zatímco on pořád stojí – uvolňovací povel („hodný, jdeme“) – Baryk dojde k odměně na konci trasy. Pokud se Baryk pokusí během přiblížení psovoda rozejít, psovod ho opět se slovem „stůj“ zastaví (nebo i dobrzdí vodítkem) a po zastavení se k psovi posune jen o tolik, aby pes tentokrát dokázal vydržet a nenapínat vodítko. Pes se při

předchozí chybě rozběhl proto, že se psovod posunul příliš, proto se teď při opravě k němu přiblížíte na menší vzdálenost. Pokud pes už tentokrát čeká, v dalších opakováních se budete ke psovi víc a víc přibližovat, až se nakonec dostanete na úroveň jeho plecí.

Krok 4

Po slově „stůj“ už Baryk zastaví a nechá vás dojít až před sebe, aby za to uslyšel uvolňovací povel a došel si pro odměnu. Pro některé psy je chvíle, kdy mají psovoda pustit před sebe, tou nejtěžší z celého cvičení a nechápou ji. Pak bývá vhodné nesnažit se vykročit hned přímo před psa, ale napoprvé spíš do pravé strany od něj, zavolat ho k sobě, odměnit ho a pak ho nechat dojít k odměně na zemi, ke které původně mířil. Tento úkrok pak v dalších opakováních neděláme přímo do strany, ale míříme ho více a více šikmo směrem na připravenou odměnu na zemi..., až nakonec je z toho krok před psa. Nyní máte psa, který na slovní podnět „stůj“ (nebo na citlivé zatažení vodítka) povolí svaly a zastaví na místě, kde čeká až do uvolňovacího povelu, než k němu dojdete nebo ho dokonce předejdete.

Takto zvládnuté automatické zastavení vám umožní nejen zastavit psa v běhu čelně před rozhodčím, ale v praktickém životě bývá často jistější než přivolání. Vždyť například pokud jdou dva psí kluci proti sobě, nemají se rádi a už si výhružně koukají do očí, pak ten náš se určitě na povel „ke mně“ neotočí k soku zády a nepůjde za námi. Nastavením zad sokovi by se vystavil nebezpečí, že ho druhý pes zezadu napadne. Povelu „stůj“ ale vyhovět může, ten ho nijak neohrožuje. Zkrátka, zastavit psa pouhým slovem či lehkým zatáhnutím vodítka na místě, aniž by se otočil, to se hodí častěji, než byste čekali.

Praktické cvičení č. 6 – Diferencované odměny (aneb Jak si zamilovat výstavní stolek)

Vzpomínáte na psíka z kapitoly o práci se stresem, který se na stolku propadal do distresu? Tímto cvičením, když budeme chtít, můžeme naučit plachého psa dokonce i to, aby stolek preferoval, ba přímo miloval. Musíme mu ale dát najevo, že je pro něj stolek bezpečný, mnohem výhodnější než země, a že je dokonce vzácný a za odměnu. Toto cvičení je v podstatě „tažením psa na vařené nudli“. Takovým malým „přečůráním“ psa a předstíráním, že vám na výsledku vůbec nezáleží. Kdo dá najevo, že psa na stolku hrozně chce, ten v této hře prohrává.

Krok 1

Zjistit optimální vzdálenost – v první řadě se projděte se psem po zemi v kruhu kolem stolku a pak i v různých směrech a v různých vzdálenostech. Budete si při tom pozorně všímat, jak se pes ve které vzdálenosti od stolu chová. Pravděpodobně zjistíte, že existuje vzdálenost, ve které se pes začíná krčit, bázně ohlížet a přestává si brát běžné pamlsky. Řekněme, že zjistíte, že tou vzdáleností jsou dva metry od stolku. Další cvičení tedy zahájíme na třech metrech, tedy tam, kde pes ještě funguje normálně.

Krok 2

Ukázat psovi, co je výhodnější, a dát mu kontrolu – Vezmeme si dva druhy odměn – jeden standardní nebo méně zajímavý (třeba granule, které má pes běžně k večeři) a jeden pro psa atraktivní (třeba kousek sušené kachny nebo párek). Postavíme se tři až čtyři metry od stolku (ideálně čelem ke psu a zády ke stolku) a psa si přivoláme směrem ke stolku třeba jen o 20 centimetrů blíže. Pes udělá drobný krok ke stolku v místě, kde se ještě nebál, a inkasuje oblíbený párek. Ve stejnou chvíli se s ním ale vydáme na procházku směrem od stolečku pryč a daleko od něj dostane pes obyčejnou granuli. Po oblouku (ne přímo) se opět přiblížíme ke stolu a psa zase v bezpečné vzdálenosti, kde se ještě nebojí, ukročíme ke stolku a psa k němu přivoláme opět o kousíček blíže. Dostane za to párek a hned na to se jde projít od stolku dál. Jde pryč dokonce i v případě, že by rád zůstal v místě, kde se „párkuje“. Zpráva, kterou mu dáváme, zní „když uděláš krůček ke stolku, dostaneš párek, ale nebudeš tam dlouho, je to vždy

jen jednou a pak se jde zas hned pryč“. Pes proto s dalším a dalším opakováním ztrácí před stolkem ostych a dokonce vás začíná přemlouvat, abyste od stolku neodcházeli. Nyní mu můžeme dát směrem ke stolku dvě přivolání po sobě, později tři, a tak se postupně k místu, kterého se původně bál, přibližujeme. Ale pozor! Nenechte se unést úspěchem a neopakujte cvik mockrát po sobě. Od stolku se odchází, dokud tam pes ještě chce zůstat! Jen tak v něm lze vytvořit dojem, že on se vlastně o ten párkovací stůl snaží a že je to jen jeho volba. On přemlouvá vás a vy „děláte fóry“. Také nikdy psa na trase ke stolku netáhněte na vodítku, musí jít dobrovolně, protože jen tak zůstane v roli snaživce a vám je přidělena role toho, kdo mu tím stolkem dává vzácnou příležitost k páрку.

Může se vám stát, že si pes v jednu chvíli přeci jen vzpomene, že se stolku bojí, a zkusí utéct. V TU CHVÍLI MU TO MUSÍTE DOVOLIT! Nezadržujte ho na místě ani na vteřinu. Musí vědět, že má možnost říci STOP, jenom touto volbou přijde o odměnu, to je vše. Po takovém odchodu dál od stolu mu ale chvíli nedávejte ani tu obyčejnou granuli (utíkal kvůli kontrole, ne pro odměnu). Teprve až se na vás podívá, že by rád v nějaké práci pokračoval (ne dříve), teprve pak se s ním vraťte zpět, ale ne tak blízko, aby znovu utekl. Prchnul vám, protože jste to přehnali. Tak to při opravě nepřežene.

Krok 3

Zdvhání do vzduchu – Řekněme, že teď už máme psíka, který se u stolku nebojí a běhá kolem něj. Teď můžeme poblíž stolku odměnu trochu zvednout a pes, aby na ni dosáhl, se opře o stůl. Ten původně „strašný stůl“ se mu tak stává vítanou pomůckou k dosažení odměny. Pes párek získá a opět se půjde projít. Pryč už se mu asi ani nechce, takže pokud nás hodně přemlouvá k návratu ke stolku, můžeme si „zahrát na výtah“. Pamlsek podržíme vedle stolku tak vysoko, aby na něj nedosáhl. Druhá ruka vezme psa opatrně pod hrudníkem a k pamlsku ho zdvihne. Pes si zdvižený pamlsek vezme, je postaven zpátky na zem a znovu se jde projít. Tím se učí, že zdvihnutí nemusí zdaleka znamenat „půjdeš na stůl“, ale jen „dostaneš odměnu a na další si zas počkáš“. Zdvíhací ruka je tu v roli „výtahu-dobrodince“, který ho k pamlsku dostane. Tohle můžeme několikrát zopakovat. Pokud to fyzicky nedokážete, může pamlsek, ke kterému psa zdvíháte, držet pomocník.

Krok 4

Zdvhání na stůl – V tomto kroku dojde pejsek pod stůl a vy pamlsek položíte na stůl. Pes o pamlsku ví a chce za ním nahoru (pokud by nechtěl, nedělejte ještě tento krok, vše byste si pokazili). Psovi vyhovíme tím, že ho nahoru zdvihneme, necháme ho sníst jeden pamlsek a dolů ho dáme DŘÍV, NEŽ SE NA STOLKU ZAČNE BÁT.

Krok 5

Prodlužování pobytu na stolku – Já myslím, že už víte, jak dál. Pes se na stůl zdvihá na delší a delší dobu, ale pořád se sundává dříve, než si vzpomene, že je to tam vlastně hrozně nebezpečné. Pokud by projevil první náznak leknutí, dáme ho dolů a půjdeme se s ním projít. Teprve až dá najevo, že by chtěl pokračovat, vrátíme se ke stolku, ale jdeme v nácviku minimálně o krok zpátky. Po celou dobu upínáme pozornost ke psovi, všímáme si na něm první známky úleku, prvního staženého ocasu, prvního přikrčení těla. Pes MUSÍ BÝT CELOU DOBU V EUSTRESU, nesmí překročit hranici FFF! A tím pádem musí mít možnost říci si STOP a najít BEZPEČNÉ MÍSTO. Přibližování ke stolku ani zdvihání nikdy nezahajujeme dřív, než pes řekne START (třeba pohledem na vás či na pamlskovník). A poslední otázka, PROČ – na tu jsou odpovědi dva různé druhy odměn, přičemž ta lepší je směrem ke stolku. Pokud by však pes neměl odpověď na předchozí tři otázky, mířící k naplnění potřeby kontroly, pak by neměl zájem ani o sebelepší odměnu. Základem tohoto tréninku je poskytnout psovi kontrolu, možná dokonce i větší, než v tuto chvíli požaduje. A hlavně mu dát roli toho, kdo vyzývá k akci, namísto toho, kdo se akci brání. O potravě je tohle cvičení až v druhé řadě.

Možná to vypadá zdlouhavě, ale pokud udržíte své ambice na uzdě, budete si dobře všimát svého psa a utvrdíte ho v přesvědčení, že to on se snaží o postoj na stole, ne vy, může být celý trénink otázkou 15 minut. Poznal jsem i psy, kteří se na počátku cvičení báli na stůl jen podívat a na konci k němu majitelku táhli a s rozběhem na něj skákali. Hlavně ale nic nelámejte přes koleno. Tato lekce má končit, dokud je pro psa stůl vítězstvím, ne děsem. Musíte ho sundat dolů, dokud se mu na stolku líbí. Co dělat na stolku později, během kontaktu s rozhodčím, to si ukážeme v dalším cvičení.

Praktické cvičení č. 7 – Nácvik kontroly těla rozhodčím

Pokud máte doma bázlívého psíka, můžete ho na chvíli, kdy na něj bude sahat úplně cizí člověk, připravit i následujícím cvičením. Pojděme si připomenout pravidla uvedená v hlavním textu:

1. Na těle psa jsou různá místa s různým významem, která si pes různým způsobem chrání. Vždy začínáme doteky na těch bezproblémových a zvolna postupujeme k problémovějším.
2. První odměnou za statečnost musí být vždy to, že zmizí problém, tedy cizí ruka na jeho zádech. Pamlsek přichází až jako druhá věc.
3. Pes v tréninku potřebuje odpovědi na všechny otázky stresového trojúhelníku – START, STOP, BEZPEČNÉ MÍSTO a PROČ. Dejte mu je (zvláště STOP a BEZPEČNÉ MÍSTO). Pokud si na ně odpoví v tréninku, získá jistotu a dost možná už je nebude na výstavě potřebovat.

Krok 1

První dotyk – Všichni víme, že první částí těla, kterou se pes přijde s naší rukou seznámit, je jeho čenich. Je to logické, pes si jde cizího člověka poté, co si ho z dálky prohlédl, zblízka očichat. Pokud by se ale ruka v tu chvíli čenichu nebo tváře dotkla, nejeden pes uskočí a bude to podle něj zrada. Řada psů také dobře rozlišuje, zda k nim ruka míří dlaní nebo hřbetem. Před mířící dlaní pak často uskakují, zatímco dotyk hřbetem ruky jim nevadí. Pravděpodobně nás mají velmi dobře okoukané a vědí, která část ruky je schopná psí tělo uchopit a která ne.

Pokud se tedy já osobně chci poprvé dotknout opravdu bázlívého psa, nechám ho nejprve očichat hřbet mojí svěšené ruky a vyhýbám se očnímu kontaktu (třeba si vedle psa i kleknu a dívám se jakoby mimo něj). Pokud pes po očichání mojí ruky začne nosem zkoumat i další části mého těla, pokládám já obvykle hřbet své ruky (nebo jen hřbet svých prstů) na jeho lopatku. Rozhodně se ho napoprvé nedotýkám dlaní. Lehce po něm hřbetem ruky přejezu a zase ji sundám. Je-li pes pořád v pohodě, mohu zase začít u lopatky a tentokrát přejet o kousíček dál po těle směrem k ocasu. Ruku sundávám ze psa, dokud je pořád v pohodě a dotyk vydržel. Mohu to dokonce kombi-

novat i s pamlskem z druhé ruky, ale vždy musí platit, že v první řadě přestanu hladit a teprve pak odměním. Pozor, nikdy psa nehladím ve chvíli, kdy žere. Tím zároveň naplňuji i druhé pravidlo, tedy to, že první odměnou za statečnost je to, že problém přestal.

Krok 2

Dotyky podle pravidel – Postupně mohu udělat z hlazení po zádech takové malé cvičení podle všech tří výše uvedených principů: V zavřeném levé ruce mám připravený pamlsek a pes, který o něm ví, se na ruku ukrývajícím pamlsek podívá. Ideální je, pokud je při tom v nějaké konkrétní pozici těla, kterou si uvědomuje (nejlépe v dobře naučeném výstavním postoji). Berme to tak, že svým pohledem na odměňující ruku pes říká START (pravidlo č. 3). V tu chvíli mu pokládám hřbet hladící ruky na rameno, mezi lopatky nebo jinam na tělo, kde mu dotek nejméně vadí (pravidlo č. 1), a odtud přesouvám ruku směrem k ocasu, k břichu nebo dolů po končetinách, kde by mu mohla vadit víc. Dokud je to dobré a pes od mé dlaně neutíká, přestanu jej hladit (pravidlo č. 2) a zároveň s ukončením dotyku psa odměním. Pokud tento okamžik ještě včas označím zvukem bridge, není to od věci, nicméně u tohoto cvičení se bez bridge dokážeme i obejít. Nechám

psa pamlsek dojíst, a když se znovu podívá na mou odměňující ruku (START, pravidlo č. 3), mohu pokračovat v hlazení od místa, kde to psovi nejméně vadí (pravidlo č. 1), a pomalu přesouvat ruku do míst, kde mu bude vadit víc. Tou dobou už také přestávám psa hladit hřbetem ruky, ale pokládám na něj přímo dlaň.

Pokud by pes během cvičení získal pocit, že moje ruka zajela do míst, kde ji nechce, není to problém. Obvykle se za rukou podívá, aby ji zkontroloval. V tu chvíli to chápu jako uctívou žádost o STOP a ruku na místě zastavím nebo ji rovnou sundám. Pokud jsem ruku v reakci na psův pohled rovnou odtáhl, pak mu za tento pokus NESMÍM DÁT PAMLSEK. Svoji vlastní volbou říci STOP se o pamlsek připravil a musí to vědět. Novou šanci dostane, teprve až se znovu podívá k druhé ruce s pamlsky. Tehdy na něj znovu položím ruku, která se ale tentokrát nepřesune tak daleko, aby ji pes musel kontrolovat očima. Psovi jsem touto epizodkou dal podle pravidla č. 3 odpovědi na všechny otázky stresového trojúhelníku: START říká pohledem na odměňující ruku, STOP říká pohledem na ruku, která ho hladí, v BEZPEČNÉM MÍSTĚ je, dokud se nepodívá znovu na ruku s odměnou, a odpovědí na PROČ je mu právě ten pamlsek na konci procesu.

Já osobně to někdy praktikuji trochu jinak – pokud se pes na hladící ruku podívá, pak ji zastavuji na místě a nechávám ho, aby si ji prohlédl. Až když pes stočí pohled zpět k odměně, teprve tehdy ruku z jeho hřbetu sundávám a hned nato odměňuji. Z mojí zkušenosti je tahle komunikace jasnější, rychlejší a učí psa, co po něm chceme – stát, dívat se směrem k odměně a nechat se hladit. Nicméně odpovědi na otázky stresového trojúhelníku dává psovi úplně stejné.

Krok 3

Dotyky od cizího člověka – V tuhle chvíli na sebe pes nechá sahat po celém těle od toho, kdo ho za to odměňuje. Nicméně na výstavě ho rozhodčí určitě odměňovat nebude. Proto je třeba přejít nyní v tréninku na to, že jeden člověk dělá dotyky, zatímco handler dává odměny. Abychom to dotáhli k dokonalosti, tak pes se už nebude prostě jen dívat na ruku s pamlskem, ale jeho výrazem pro START bude zaujetí výstavního postoje. Tím, na koho se dívá, bude majitel (resp. jeho ruka s odměnou), kdežto tím, kdo se dotýká, bude figurant představující rozhodčího. Pro psa je ale v tuto chvíli velmi důležité, aby viděl, že tím, kdo celý trénink řídí, je jeho majitel, nikoli rozhodčí (resp. fi-

gurant představující rozhodčího). Většinu psů takové vědomí, že se vše děje z vůle jejich „páníčka“, uklidňuje. Proto figurant ve cvičení nesáhne na psa dříve, dokud majitel neřekne zřetelně svůj souhlas, třeba slovem „můžeme“. Tohle slovíčko se říká klidným hlasem, je to takové konstatování, žádný povel. Má v sobě obsahovat zprávu, že majitel má celý proces pod kontrolou a že ten rozhodčí není nijak nebezpečný. A také se tohle slůvko nevyslovuje dřív, dokud pes nedá svou pozici těla či pohledem najevo, že je připraven na START.

Pokud je figurantem člověk, který na psa prozatím ještě nikdy ne-sáhl, bude muset jít v nácviku o několik kroků zpátky – tedy nebude hned psovi sahat na celé tělo, ale položí ruku do míst, kde mu to nejméně vadí. Tedy tam, kde začínal první dotyk v kroku 2 (asi někde kolem psí lopatky). Dále pak v každém dalším pokusu prodlužuje dráhu, po které jde jeho ruka, přesně tak, jako to bylo v kroku 2. Stále platí i stejné pravidlo, pokud bude pes chtít akci přerušit. Zvlášť teď, kdy na něj sahá cizí člověk, je důležité toto dodržet. A protože figurant má na rozdíl od kroku 2 volné obě ruce, může na psa začít postupně přikládat obě. Nejprve pojedou obě ruce po psovi společně, postupně se budou rozdělovat, až je z toho nakonec normální prohlídka těla psa rozhodčím.

Tak jako u všech předchozích cvičení platí, že není vhodné dělat příliš mnoho opakování v jedné sérii po sobě. Pokud uděláte vždy jen tolik opakování, aby to psa ještě pořád bavilo, a pak se s ním krátce a bez odměn projdete, bude do dalšího cvičení nejen odpočinutý, ale bude si ho i víc vážit jako vzácné příležitosti vydělat si odměnu. A poté, když už pro něj taková prohlídka není problém a asi ho díky odměně i baví, je čas odměny během cvičení postupně omezovat a nakonec dávat až jednu velkou na konci. Pokud toto váš pes zvládne v tréninku bez přípravy, včetně různých figurantů v roli rozhodčího, pak už zbývá jen popřát vám na výstavě hodně štěstí.

Praktické cvičení č. 8 – kontrola zubů

Pokud má váš pes problémy s ukazováním zubů, může vám pomoci postup, který se dost podobá postupu při nácviku prohmatávání těla (viz výše). V tomto případě ovšem není cílem otevření tlamy cizí osobou, to provádí sám majitel. Nečekejte, prosím, že to bude otázka jediného tréninku. Raději si vše rozložte do několika kratších lekcí a i během cvičení psovi tento cvik prokládejte jinými úkoly, byť třeba za menší odměnu. Snažte se v něm přeci vyvolat dobrý pocit a jistotu i ve chvíli, kdy má cizí ruce v tlamě. A to, když se nad tím zamyslíte, není úplně normální. Takže určitě nemůžete spěchat.

Krok 1

Vysvětlení „nanečisto“ – Najdete na těle psa místo, kam si nechá bez problémů sáhnout. To místo vůbec nemusí být na hlavě. Dobré bývá třeba předhrudí. Psa tam pohládíte, vydáte bridge (tedy zvuk, který říká „bylo to dobře, dostaneš odměnu a skončilo to“), ruku hned sundáte a teprve pak psa odměníte. Nikdy ne obráceně! Pro psa je v tuto chvíli důležité, aby pochopil, že když snese váš dotyk, problém hned zmizí. O pamlsky jde až v druhé řadě. Ano, já vím, že zatím tento dotyk nepředstavuje problém. Ale pokud bychom mu hned na počátku opravdový problém způsobili, tak uteče a nepochopí nic. Tato fáze je jen „nanečisto“, abyste mu vysvětlili pravidla.

Krok 2

Nácvik „v pozici“ – Poté, co se zdá, že pes už začal pravidla chápat, začíná skutečný trénink. Pokud umí váš pes na povel udělat výstavní postoj, pak ho teď nechte na povel postavit se do postoje. Pokud ho neumí, tak se o něj nesnažte, ale dejte mu povel k nějaké pozici těla, kterou zná (třeba „sedni“). Stejně tak se při tomto cvičení nesnažte o postoj, pokud ho pes nemá ještě úplně docvičený. Pro jeho mozek bude dost složité cvičení se zuby, nemusí při tom ještě přemýšlet nad postojem. Uvedte ho proto do pozice, ve které se cítí jistý a nemusí o ní uvažovat.

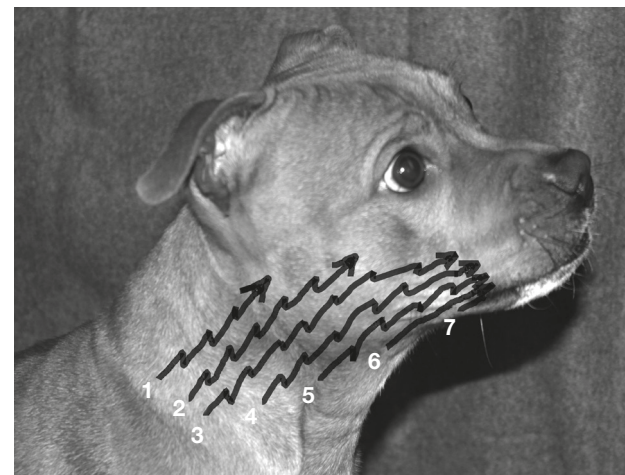
Teď alespoň jednou psa za zaujmutí požadované pozice odměňte. Dál už ale pokračujete tak, že na psa v pozici ještě dříve, než ho odměníte, položíte ruku. Po bridge ji sundáte a následuje odměna. Před položením ruky může ještě přijít tzv. slib – slovo, které psovi klid-

ným hlasem říká, co se bude dít. Třeba slovíčko „zuby“. Takže celý váš dialog vypadá následovně: Pes pohledem na vás vyjadřuje zájem o práci – Zazní podnět „postoj“ k zaujmutí výstavního postoje (pokud pes postoj neumí, nechte ho sednout) – Pes jde do požadované pozice – Zazní slib „zuby“ (klidným hlasem, ne jako povel) – Dotyk na tělo psa tam, kde mu to nevadí (třeba právě vpředu na hrudníku) – Bridge (např. slovo „pašák“) – Ruka ze psa mizí – Odměna.

Vypadá to složité, ale ve skutečnosti je to rychlá a velmi přirozená záležitost. Zatím ještě pořád neděláte nic, co by psovi bylo nepříjemné. Jen jste zkonkretizovali pravidla, aby se na ně později dokázal spolehnout.

Krok 3

Už míříte k tlamě – Při tomto kroku rukou položenou na těle psa přejíždíte od hrudníku po krku směrem k tlamě. Stejně jako u předchozího cvičení to nebudete dělat naráz, ale po krůčcích, vždy s každým dalším pokusem o něco blíž k pyskům. Ruku na psa položíte vždy v místě, kde mu to nevadí (třeba stále na předhrudí), a posunujete ji směrem k tlamě. Dokud je pes ještě v pohodě, vydáte zvuk (bridge), ruku sundáte a psa odměníte. Nechcete ho dostat do nepohody, ale učíte ho, co od něj chcete. Celá komunikace tedy vypadá takto: Pes pohledem na vás vyjadřuje zájem o práci – Zazní podnět „postoj“

(nebo třeba „sedni“) – Pes jde do požadované pozice – Zazní slib „zuby“ (klidným hlasem, ne jako povel) – Dotyk na tělo psa tam, kde mu to nevadí, a pohyb rukou po psím těle směrem k zubům – Bridge (např. „pašák“) – Ruka mizí – Odměna.

Stále platí, že pokud pes v pozici nevydrží do zvuku bridge a rozhodne se ze situace odejít, má na to právo. Nový pokus přijde, teprve až si o práci sám řekne, a tentokrát uděláte cvik pro psa snadnější, aby se mu povedl. Je také vhodné nepostupovat souvisle a průhledně vždy s každým dalším pokusem blíž a blíž k tlamě – pes by mohl až moc snadno zjistit, že každý další pokus bude pro něj náročnější a začne trénink bojkotovat. Je lepší občas pohyb nedotáhnout, dát odměnu jen za základní pozici nebo trénink proložit jinými cviky.

Velmi dobrým trikem v této fázi je také to, když dotek ruky spíš připomíná drbání v krátkých pohybech tam a zpět. Dlaň sice jede po psím těle ve směru k tlamě, ale přitom se pohybuje tam a zpět v kratších pohybech a pravidelném rytmu. Tento rytmický pohyb je obvykle mnohem úspěšnější než pohyb souvislý a je možné ho použít i u výše uvedeného cvičení s prohmatáváním těla.

Krok 4

Začnete nadzvedávat jeden pysk – V tuto chvíli se už dostáváte rukou k tlamě a možná už i prsty jezdíte zespodu pod jedním či druhým pyskem. To je skvělé. Obvykle už v této fázi nebývá potřeba začínat nasazením ruky na hrudníku, ale pokládáte ji rovnou na hlavu, kousek od tlamy. Zatím bych ji nedával přímo na tlamu, protože na psa by to mohlo být moc rychlé. Já osobně ji kladu zdola pod čelist nebo dolů na tvář..., ale to si nejlépe odhadne každý majitel u svého psa sám. Teď je čas na to, abyste zespodu nadzvedli pysk tak, aby byl vidět skus zubů. Pozor, vyvarujte se uchopení čenichu shora, vše se zatím dělá volně a bez fixace druhou rukou. Stále platí stejné zásady a kroky jako v předchozích bodech, takže pokud chce pes ustoupit, může. Snažte se nebýt dopředu úplně předvídatelní v tom, kolik toho budete po psovi chtít. Na nic nespěcháte, ale opakujete celý postup ve všech krocích od prvního pohledu psa až po bridge ve chvíli, kdy je pysk nadzvednutý. V tu chvíli vydáváme zvuk bridge a následně přichází puštění pysku a odměnění psa.

Na výstavních cvičácích se s většinou psů, kterým vadil dotyk na tlamě, dostaneme během jednoho tréninku až sem. Pokud budete pomalejší, vůbec to nevadí, ba naopak. Na další kroky tohoto tréninku už ale bývá vhodné, aby si pes tento cvik více zažil a trochu si odpočinul. I vám doporučuji nejpозději v tuto chvíli udělat alespoň přestávku, i když možná je lepší trénink přerušit úplně a pokračovat příště.

Krok 5

Nasazujeme další „hmaty“ – Zatím totiž šlo o dotyk v jedné chvíli jen na jeden psí pysk a psí hlavu nefixovala druhá ruka. Odteď už to může být složitější. Nechte prozatím na psí tlamě stále jen jednu ruku, ale vaše prsty budou zespodu zdvihát oba pysky. Tedy například tak, že ruka je pod tlamou, nedrží ji nijak pevně a rozevřeně prsty odhrnují horní pysky. Ve chvíli, kdy jsou nadzvednuté, ozve se bridge, vše se ukončí a přijde odměna. Stejně tak můžete zařadit

hmat jednou rukou, kdy palec zdvihá zespodu horní pysk, ale ostatní prsty ruky se opírají o vršek čenichu (pozor, nesvírají ho, jen se o něj nebo o tvář opírají). K otevření tlamy ale budete stejně potřebovat druhou ruku a hlavu trochu zafixovat. Takže začnete pokládat na psa obě ruce. Pro tento účel pojdte v nácviku o krok zpět a po slově „zuby“ položte obě ruce na nějaké místo, kde to psovi nevadí. Až budete v dalších pokusech oběma rukama pohybovat po psím těle, může každá ruka mířit na jiné místo na psí hlavě. Já osobně mířím obvykle (ale ne vždy) každou rukou zespodu pod jeden horní pysk a postupně se dostávám k tomu, že palce obou rukou jsou pod pysky, zatímco prsty mám opřeny shora o čenich nebo položeny na tvářích (podle velikosti psa), aby bylo možné pysky palci zvednout. Z tohoto podhmatu se oběma rukama v dalších pokusech dostávám do následující pozice: jedna ruka do nadhmatu a druhá dospodu tlamy. Stále se ale snažím psovi nezasahovat do hmatových vousů a nezakrývat mu úplně oči. A najednou tu mám klasické chycení shora a zdola a vyhrnutí pysků.

V otázce, jak se dostat do potřebné pozice rukou, to asi nechám spíše na vaší fantazii. Každý pes je jiný a jeho majitel jakbysmet. Najděte si pohyb, který vám vyhovuje, ale stále u toho dodržujte výše uvedené zásady a psovi dávejte určitou volnost – vždyť jsme na cvičišti, ne na bojišti.

Krok 6

Pro většinu majitelů je bod 5 konečná a pro kontrolu zubů to rozhodčím stačí. Kdo chce, může zařadit prvek „psiho souhlasu“, například v té podobě, že pes k prohlídce sám položí tlamu do vaší dlaně. Toto položení tlamy do lidské dlaně jsme si popisovali už dříve pro jiný účel. Lze ho nejprve nacvičit jako samostatný cvik za odměnu a později už po něm vždy pokračovat otevřením tlamy – takže pes ví, že pokud položí hlavu do vaší dlaně, bude se otevírat tlama. V případě, že pes nemá otevření tlamy dobře nacvičené, by tento cvik byl kontraproduktivní – pes by si položení hlavy do vaší dlaně brzy zošklivil nepříjemnými následky a odmítal by ho. Kdo má ale následné otevření tlamy dobře nacvičené a nic neuspěchal, pro toho pak představuje dobrovolně položená hlava do dlaně v rušném prostředí výstavu zprávu „Všechno jsem pochopil, vím, co mě čeká, a jsem si jistý, že to zvládnu. Věřím ti.“. Hlavně ta poslední dvě slova psí zprávy mě osobně připadají, jako by dal svému člověku vyznamenání.

Asi jste si všimli, že tento postup je proti tomu předchozímu s vyhmátáním těla o dost složitější. Nemusí být. Pokud nezvládáte správně používat bridge, popř. nechápete význam slibu „zubů“, můžete je vynechat. Jen možná budete pro psa (kupodivu) méně srozumitelní, což ale neznamená, že vás nedokáže pochopit. Je to váš pes a vy jste ti, kdo ho nejlépe zná, stejně jako on zná vás. A jak já vždycky každému říkám – radši to dělej metodicky hůř, ale tak, abys tomu rozuměl a věřil tomu. Když to nechápeš a nevěříš, nedělej to, protože pes ti také nebude věřit.

Nicméně pokud jste postup zvládli či ho navíc uzpůsobili potřebám vašeho psa a úspěšně s ním nacvičili kontrolu zubů, pak jste právě prošli „tréninkovou maturitou“.

Gratuluji!

Více informací o Františku Šustovi a jeho seminářích najdete na

Michaela Čermáková, František Šusta

VYSTAVOVÁNÍ JE HRA

Jak připravit na výstavu psa i sebe

Fotografie Zdena Altová, Michaela Jerhotová, Lada Trenča Kománková,
Jitka Metličková, Petra Nováková, Anna Oblasser Mirtl, Lenka Poláková,
Dagmar Střelcová, RNDr. František Šusta, František Šusta nejmladší,
Karolína Vlčková, Ing. Jan Záleský

Redakce Jan Řehoř

Sazba a grafická úprava Matěj Barták

Vydal Pavel Jeřábek – Nakladatelství PLOT, Bělohorská 2,
169 00 Praha 6, www.plotknihy.cz, jako svou 353. publikaci

Tisk Těšínské papírny, s.r.o., 2019

Vydání první, Praha 2019

ISBN 978-80-7428-353-6